

Roger “The One” Federer

Stef Craps

Ik ben geen groot tennisliefhebber, en dat is nog zacht uitgedrukt. Ik geef het grif toe: ik kijk zelden een match uit. Urenlang staren naar twee volwassen mensen die een balletje futiel heen en weer slaan over een net: nee, het is mijn ding niet. Het leven is al zo kort, en er staat nog zoveel Dostojevski en Tolstoj ongelezen op de plank. Er is slechts één speler die erin slaagt mij aan het televisietoestel gekluisterd te houden—en mij er zelfs toe beweegt een stukje over hem te plegen—en dat is de Zwitserse tennisdigod Roger Federer.

Als gevolg van ontwikkelingen op het vlak van racketontwerp en training is het tennis in de loop van de laatste decennia geëvolueerd tot een sport waarin brute kracht primeert op subtiliteit en creativiteit. Professionele tennisspelers zijn groter, sterker en fitter geworden, en ze beschikken over high-tech rackets die het spel aanzienlijk hebben versneld. Daardoor is het tennis evenwel ook minder genietbaar geworden als kijksport: te veel krachtpatserij, te weinig kunst.

Wat mij boeit aan Federer, is dat hij de kunst opnieuw heeft binnengesmokkeld in het powertennis van vandaag. Hij mept niet minder hard dan de anderen, maar zijn spel combineert sierlijkheid, elegantie en inzicht op unieke en ontroerende wijze. Federer zien spelen is zonder meer een esthetische ervaring. Hij is een wonderlijk gracieuze atleet, die gemaakt lijkt om te tennissen. Met sprekend gemak dartelt Federer licht als een veertje over het veld en veegt hij zijn zwoegende, zwetende en kreunende tegenstander op een hoopje. Die laatste lijkt dat vaak niet eens zo heel erg te vinden, want hij heeft tenminste het voorrecht genoten de Zwitserse tennisvirtuoos—algemeen beschouwd als de beste speler aller tijden—van op de eerste rij te mogen gadeslaan.

Mijn fascinatie voor Federer deel ik met de betreurde Amerikaanse schrijver David Foster Wallace, die een schitterend essay aan hem heeft gewijd: “Roger Federer as Religious Experience” (gratis en voor niets te lezen op de website van de *New York Times*). Een mens hoeft gelukkig niet altijd te kiezen tussen tennis en wereldliteratuur. Wallace—een verwoed tennisfan en zelf een begenadigd tennisser tijdens zijn jeugd—beschrijft als “Federer-momenten” de magistrale ballen die de Zwitserse grootmeester geregeld slaat, vanuit onmogelijke hoeken en absurde posities, en die de toeschouwer met verstomming achterlaten. Een van mijn persoonlijke favorieten is de winnende return die Federer ooit vanaf de baseline met de rug naar het net tussen zijn benen door langs een verbouwereerde Novak Djokovic sloeg in een halve finale van de US Open, maar YouTube staat vol met dat soort onwaarschijnlijke Federer-punten. Warm aanbevolen, trouwens: het is eens iets anders dan kattenvideo’s.

Wallace erkent dat er technische verklaringen zijn voor Federers superioriteit, zoals een iets beter ontwikkeld gevoel voor de sport dan andere topspelers en nieuwe rackets met een breder blad die uitermate geschikt zijn voor zijn spel, met veel spin. De meest plausibele verklaring lijkt de auteur echter een metafysische: de Zwitser is uit ander hout gesneden dan u en ik; hij is niet helemaal van deze wereld. Samen met o.a. basketballer Michael Jordan en bokser Muhammad Ali behoort hij volgens Wallace tot het selecte kransje van bovennatuurlijk getalenteerde atleten die niet zijn onderworpen aan alle wetten van de fysica. Jordan tartte de zwaartekracht in de zaal, Ali fladderde in de ring, en Federer ziet de bal beter dan zijn tegenstanders: “De bal die op hem afkomt, hangt voor hem een fractie van een seconde langer in de lucht dan zou mogen.” Federer is een schepsel met een lichaam van vlees en licht, aldus de schrijver, nooit gehaast of uit balans, met een fraaie slagtechniek voortkomend uit de extra tijd en bewegingsruimte die die subjectieve vertraging hem oplevert om de bal terug te slaan.

Wallace schreef zijn prachtessey toen Federer op het toppunt van zijn kunnen was. De laatste jaren, het moet gezegd, is zijn ster wat aan het tanen. Hij is niet langer, zoals tussen 2004 en 2008, de ongenaakbare nummer 1 van het mannentennis; zijn hegemonie is—helaas—doorbroken door power hitters als Rafael Nadal en Djokovic. De motor sputtert; het gaat niet meer allemaal vanzelf. Er zijn weliswaar nog altijd geniale Federer-flitsen, en het wachten daarop blijft de moeite waard, maar ze worden zeldzamer. Onmogelijke ballen blijken steeds vaker onmogelijk. Zijn spel is aardser geworden.

Sommige commentatoren vinden die neergang pijnlijk om aan te zien. Ze menen dat Federer er beter aan had gedaan te stoppen op een hoogtepunt, zodat hij voor altijd zou zijn blijven voortleven in het collectieve geheugen als een onaantastbare god. Zelf zie ik dat anders. Dat Federer finaal toch een gewone sterveling blijkt te zijn, en er zich niet voor gêneert zich in al zijn kwetsbaarheid en imperfectie aan de wereld te tonen, maakt hem mij in feite nog extra dierbaar. Wat mij betreft, mag hij nog wel even doorgaan, de tennisdie mens is geworden. The One. Ik blijf in elk geval kijken: *De gebroeders Karamazov* en *Oorlog en vrede* kunnen nog wel een Federer-moment wachten.